

انجمن ایرانی پویاشناسی سامانه‌ها
The Iranian System Dynamics Society

ساختاردهی به مسئله در پویاشناسی سامانه‌ها

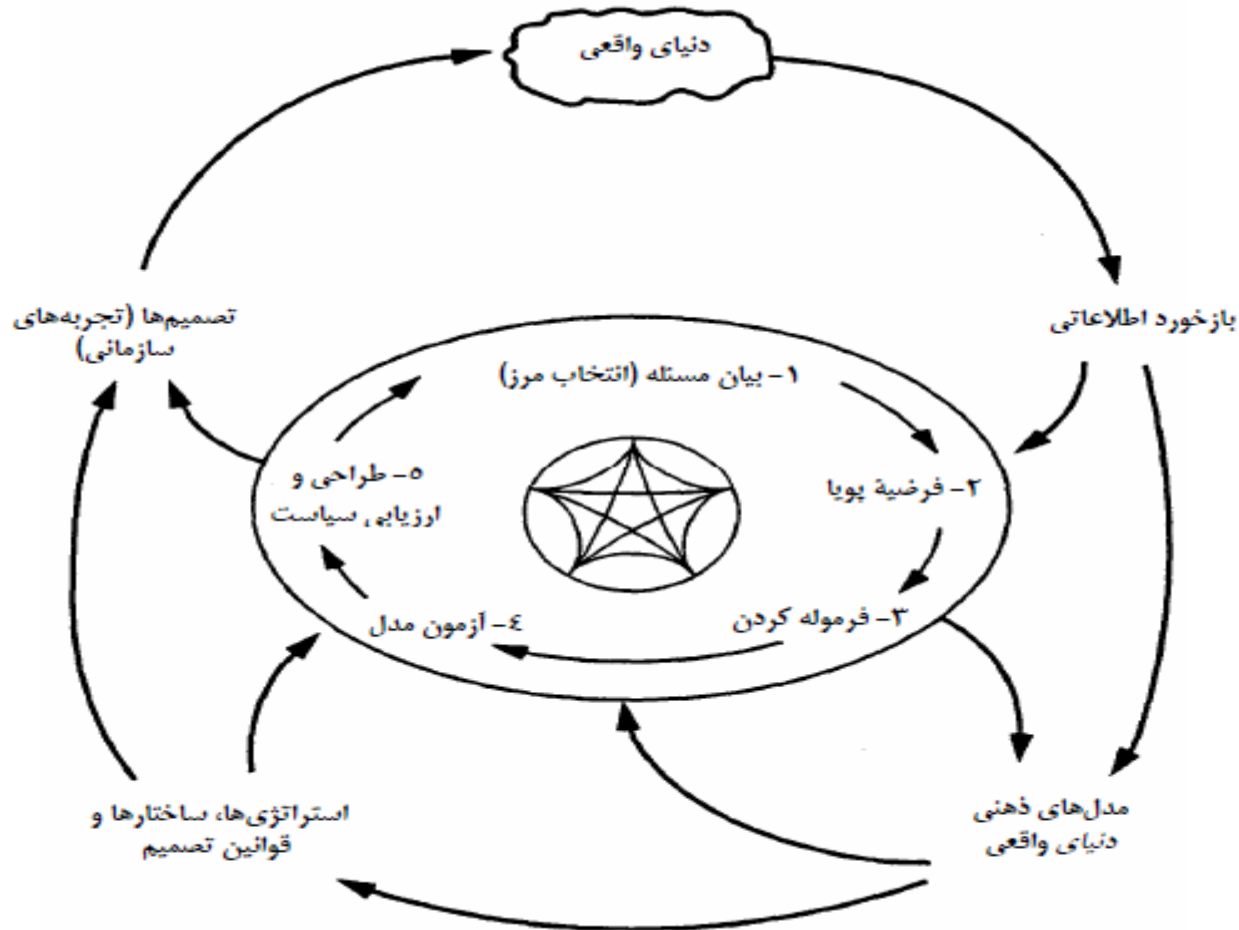
علی حاجی غلام سریزدی

کارگاه تخصصی

"تعریف مسئله در پویاشناسی سامانه‌ها"

متدولوژی استرمن (Sterman, 2000)

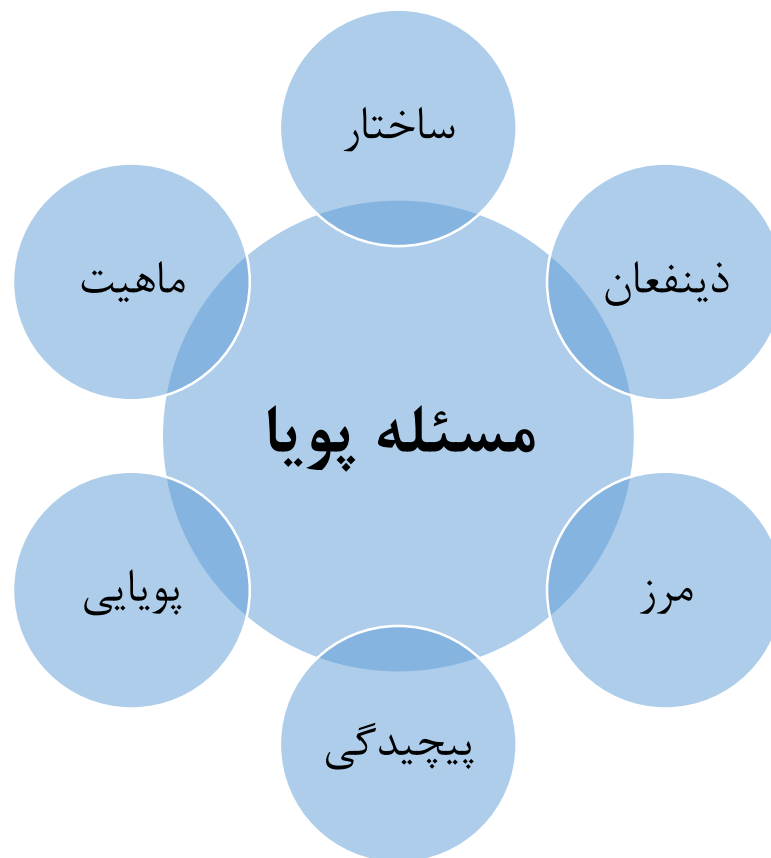

تعریف مسئله

- تعریف مسئله حیاتی ترین و مهمترین گام رویکرد پویاشناسی سامانه ها
- رویکرد پویاشناسی سامانه ها در برخورد با موضوعات مختلف در سیستم های پیچیده هر چند دارای دیدگاهی سیستمی می باشد اما مسئله محور است (مدل کردن مسئله نه سیستم)
- ادبیات کمی درباره فرایند تعریف مسئله، ویژگی ها و شاخص های یک مسئله پویا (۹ مقاله: مشایخی ۱۹۹۲؛ ۲۰۱۰؛ ۲۰۱۲؛ سعید ۱۹۹۲؛ ۱۹۹۸؛ ۲۰۰۳؛ ونیکس ۱۹۹۹؛ گلنام و همکاران ۲۰۱۱؛ خان، مکلوکاس و لینارد ۲۰۰۴)

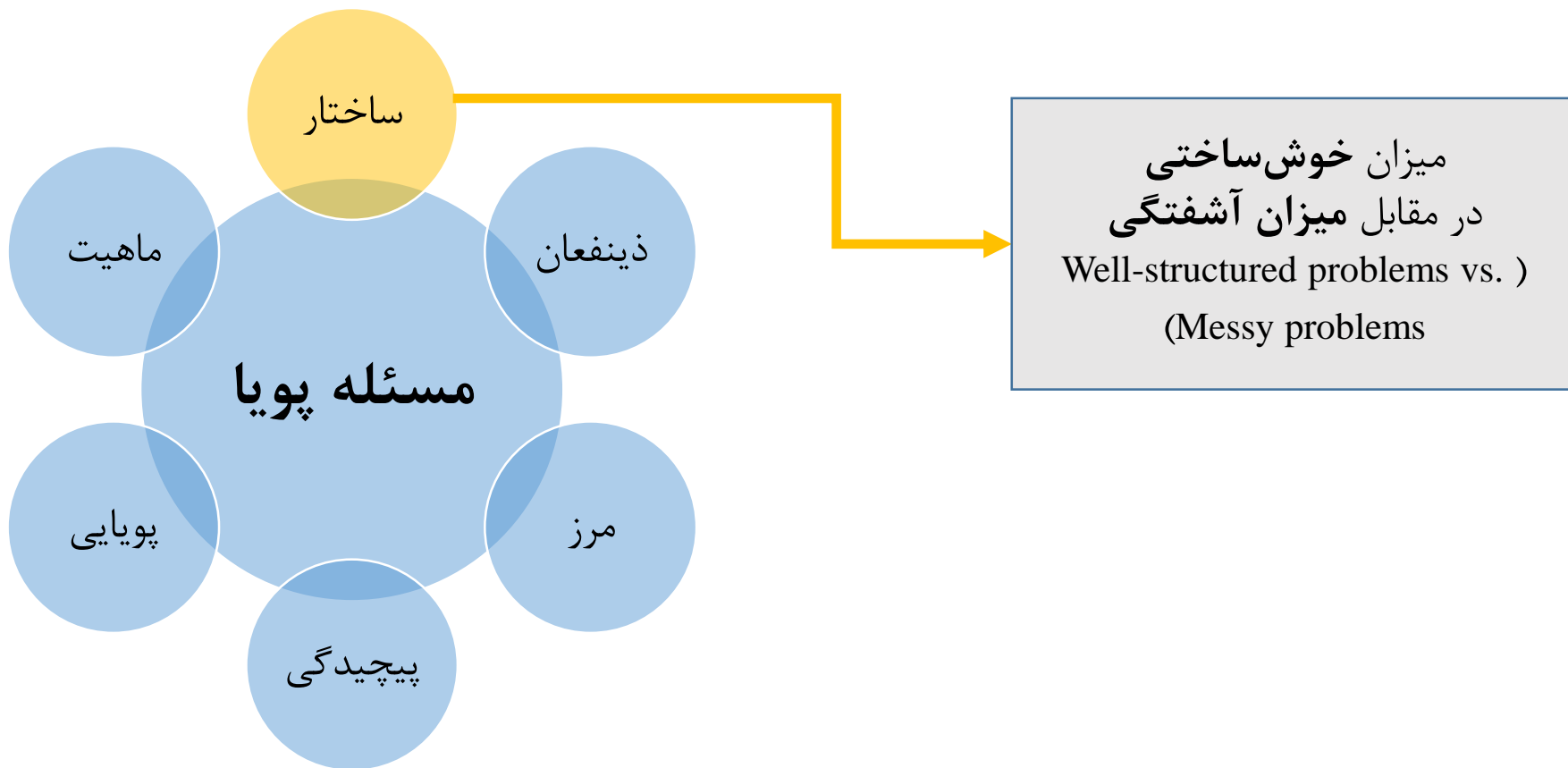

مسئله مناسب رویکرد پویاشناسی سامانه ها چیست؟

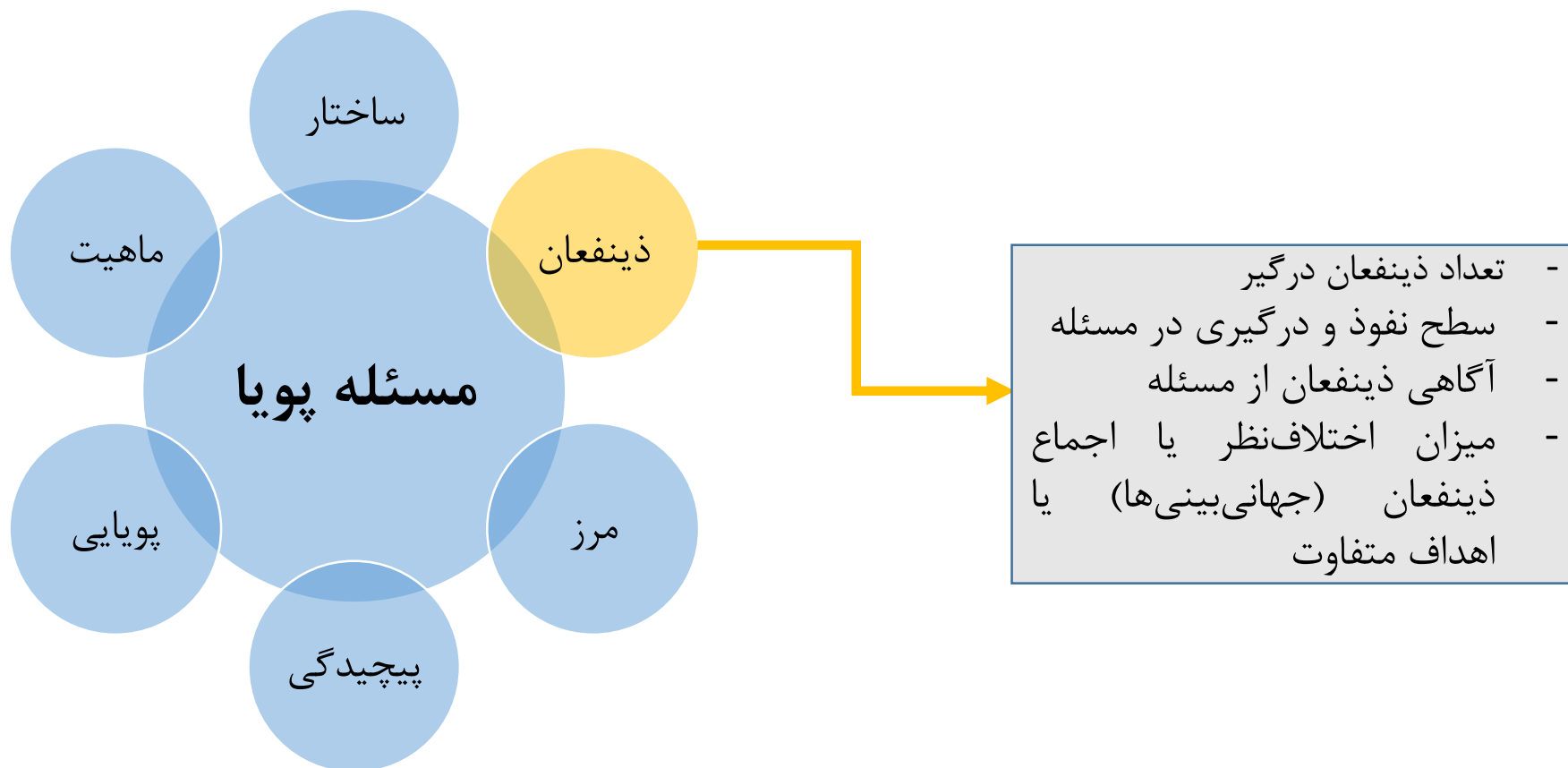

مسئله مناسب رویکرد پویاشناسی سامانه ها چیست؟

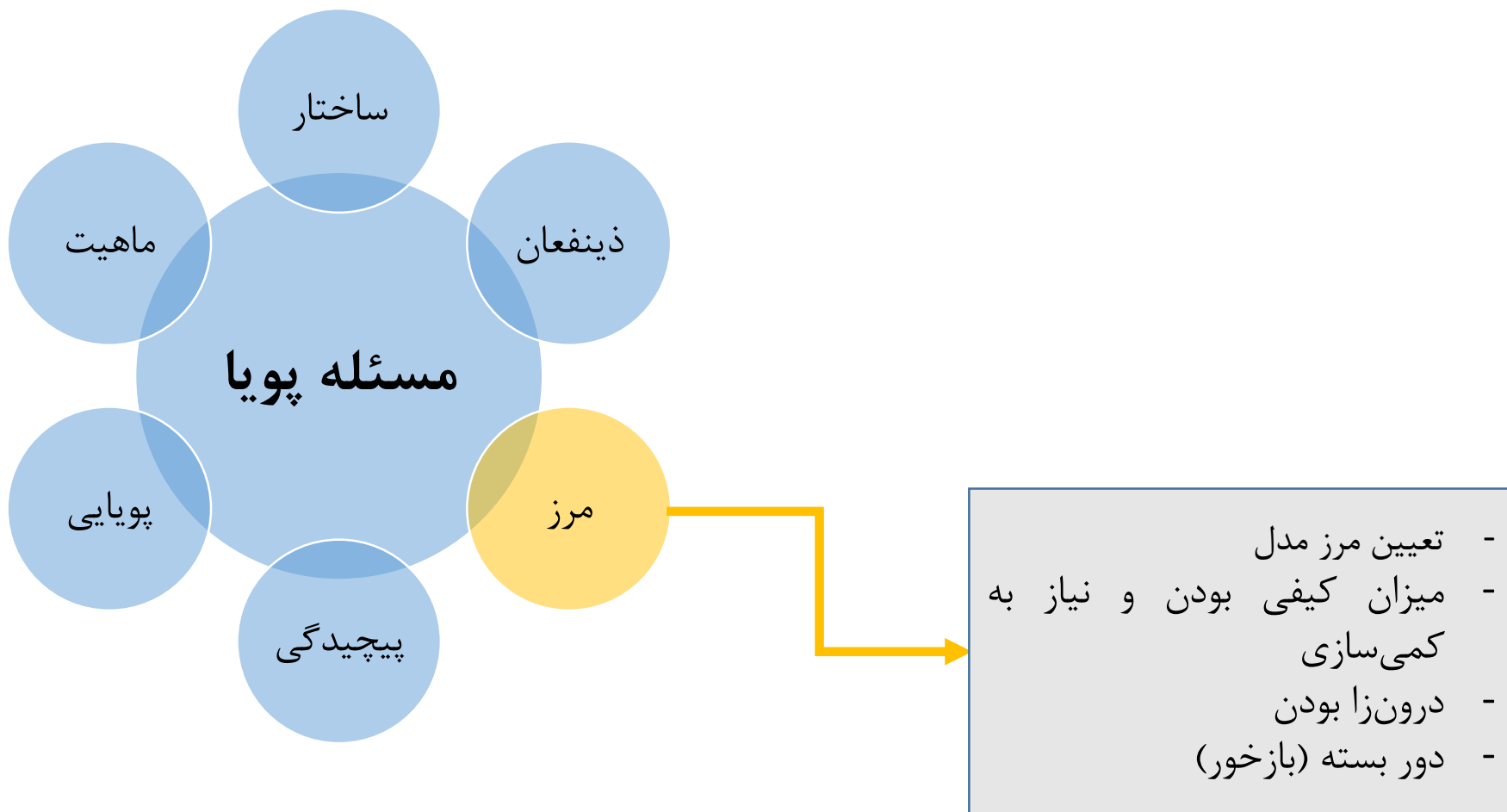

مسئله مناسب رویکرد پویاشناسی سامانه ها چیست؟

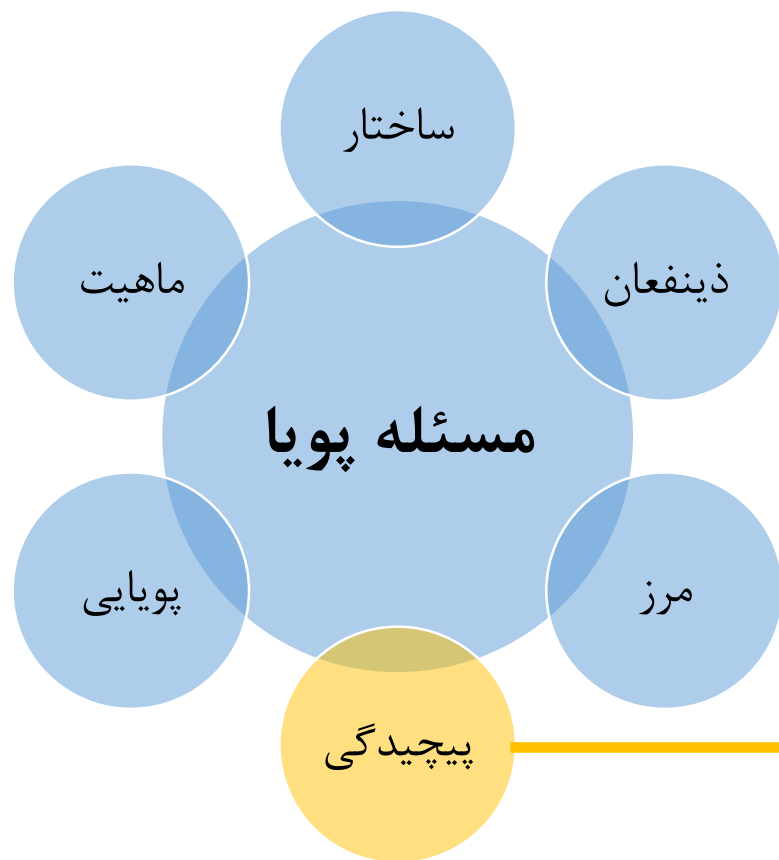

مسئله مناسب رویکرد پویاشناسی سامانه ها چیست؟

مسئله مناسب رویکرد پویاشناسی سامانه ها چیست؟

- تعداد متغیرها (اندازه)
- تعاملات و وابستگی متغیرها (سیستمیک)
- میزان نیاز به شکستن مسئله جهت درک آن

مسئله مناسب رویکرد پویاشناسی سامانه ها چیست؟

وجود اطلاعات تاریخی و سری زمانی

استنتاج‌هایی از روندهای آینده

حالت‌های چندگانه زمانی و مکانی

کمی یا کیفی بودن مدمرجع

- مدمرجع

- افق زمانی

- واقعه یا رویداد بعنوان یک

سیگنال یا نشانه

- پرهیز از نگاه واقع گرا کوتاه مدت

و توجه به افق بلندمدت

- وجود تاخیر زمانی

پویایی

مسئله پویا

پیچیدگی

مرز

ذینفعان

ساختار

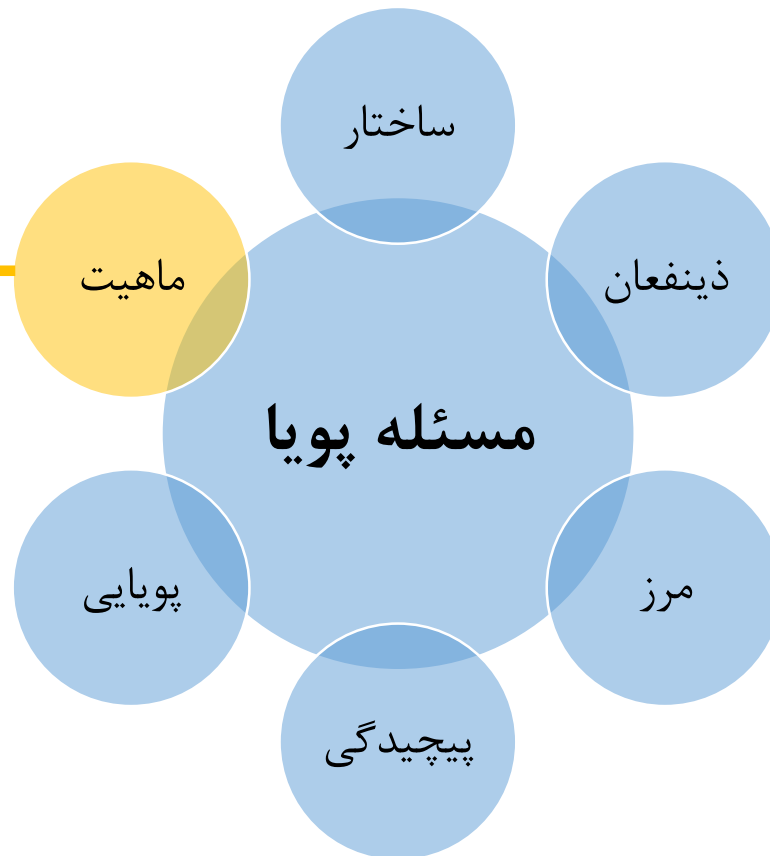
ماهیت

مسئله مناسب رویکرد پویاشناسی سامانه ها چیست؟

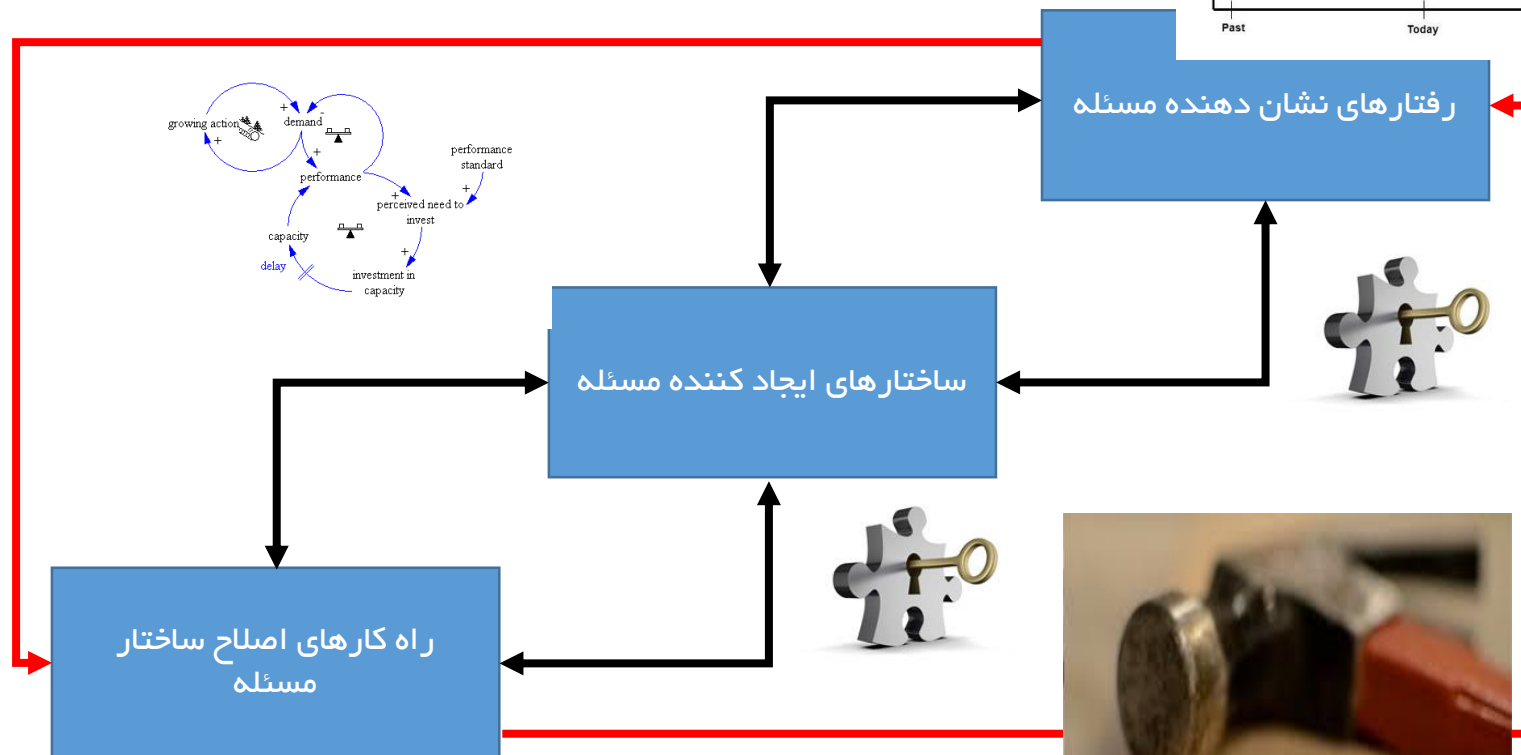
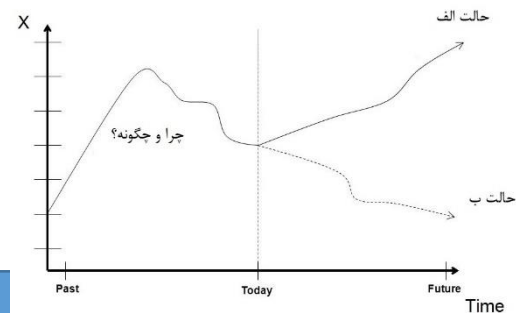
مسئله عملی جهت بهره برداری از فرصت (مثبت)
مسئله عملی جهت رفع مشکل (منفی)
مسئله تئوریک

- مشخص بودن هدف
- پویایی های غیرخطی و درجه بالا
- ماهیت تکراری و تکاملی مسئله
- وجود ابهام
- سیاست های حرکتی (سوالات سیاستی)
- پیوستگی مسئله

دیدگاه درون زا در تحلیل مسائل پویا

The First National Conference of the Iranian System **Dynamics** Society

اولین کنفرانس ملی انجمن ایرانی **پویاشناسی** سامانه‌ها

تعریف مسئله در رویکرد پویاشناسی سامانه‌ها چگونه صورت می‌پذیرد؟

- انتخاب موضوع (تم): مسئله و مشکل چیست؟ چرا آن یک مسئله است؟
- متغیرهای کلیدی: متغیرها و مفاهیم کلیدی نشان دهنده مسئله چیست؟

تعریف مسئله در رویکرد پویاشناسی سامانه‌ها چگونه صورت می‌پذیرد؟

• افق زمانی: مسئله از نظر زمانی چه بازه‌ای از گذشته و آینده را شامل می‌شود؟

✓ حال: یک رویداد یا واقعه نقطه شروع - حرکت از تصویر ایستا به پویا (مشایخی ۱۹۹۲)

✓ گذشته: اطلاعات تاریخی جهت درک روند مسئله و بسته شدن حلقه بازخوردی

✓ آینده (رفتار استنتاجی از سناریوها و سیاست‌ها)

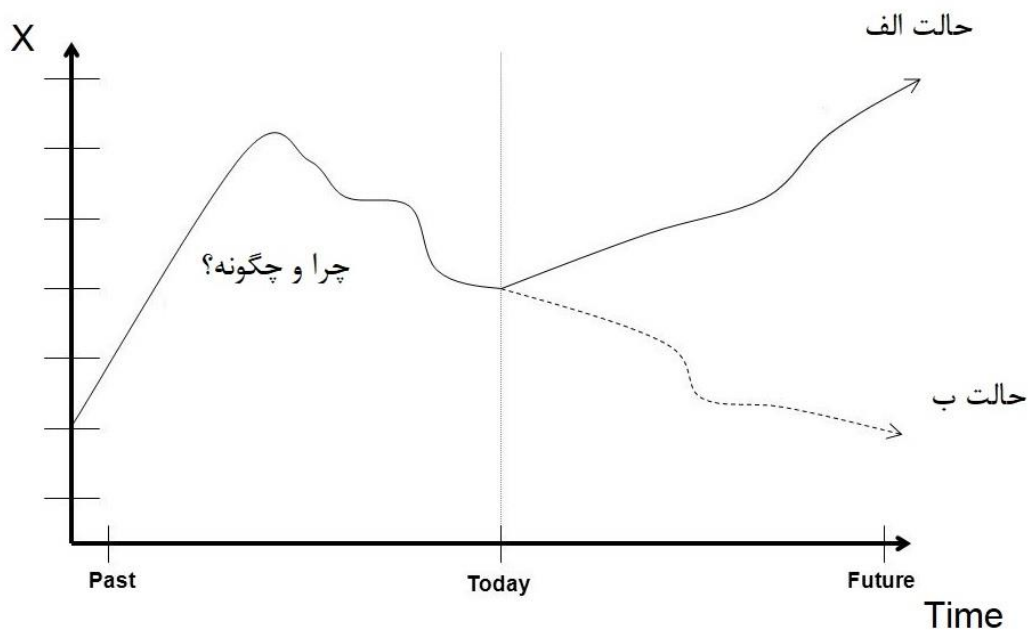
✓ تعیین واحد زمانی

- Mashayekhi Ali N., (1992), From a static picture to a dynamic problem definition, International System Dynamics Conference. System Dynamics Society: Utrecht, Netherlands.

تعریف مسئله در رویکرد پویاشناسی سامانه‌ها چگونه صورت می‌پذیرد؟

- تعریف مسئله دینامیکی: ترسیم رفتار متغیرها در گذشته و احتمال رفتار آن در آینده (ترسیم مد مرجع)

The First National Conference of the Iranian System **Dynamics** Society

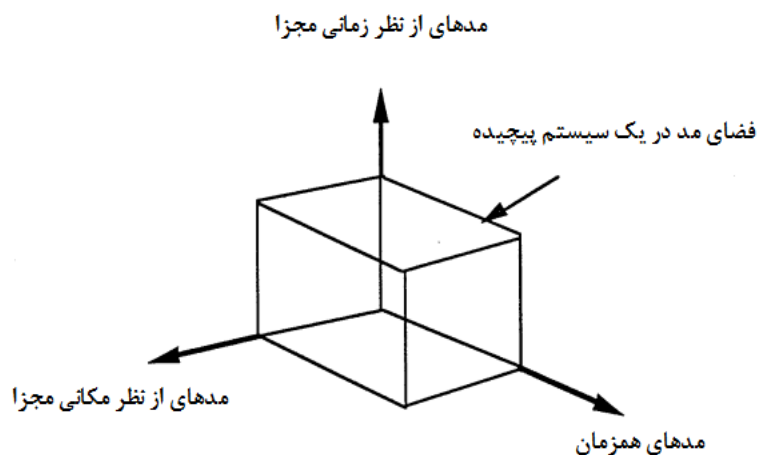
اولین کنفرانس ملی انجمن ایرانی **پویاشناسی** سامانه‌ها

تعریف مسئله در رویکرد پویاشناسی سامانه‌ها چگونه صورت می‌پذیرد؟

- تدوین فرضیه پویا (نگاه درونزا در تعریف مسئله از طریق مدل تشریحی بعنوان هسته اولیه)
  - شناخت و بررسی نقاط اهرمی
- بصورت رفت و بازگشتی تا مسئله بصورت شفاف و بدون ابهام مشخص و تعریف شود.

ساختاردهی به مسئله از طریق تفکیک مد مرجع

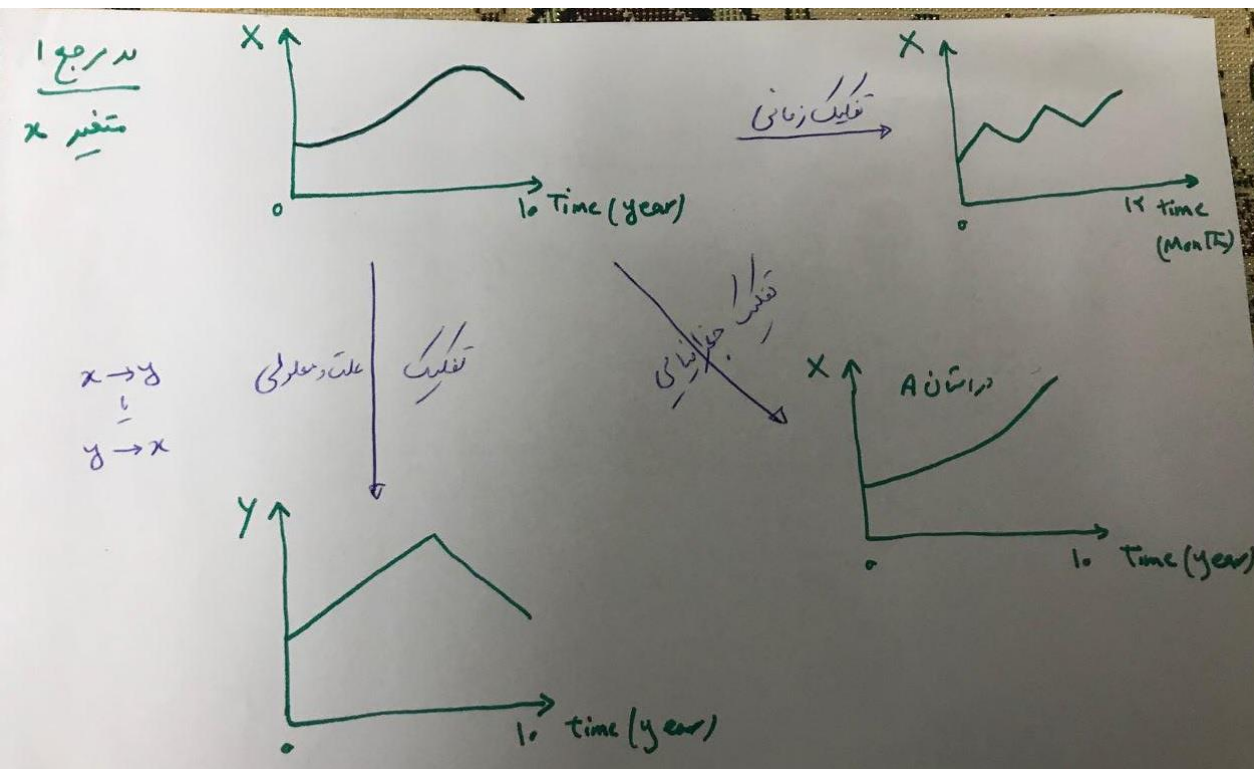

- حالت های چندگانه مد مرجع

ساختاردهی به مسئله از طریق تفکیک مد مرجع

➤ گام ۱: رسم مد مرجع ۱

➤ گام ۲: تفکیک مد مرجع در سه مسیر

✓ تفکیک زمانی

✓ تفکیک جغرافیایی

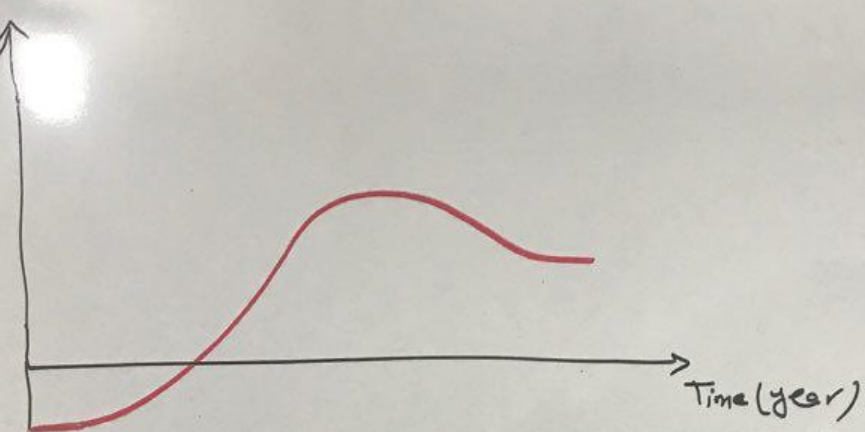
✓ تفکیک علت و معلولی

➤ گام ۳: تکرار گام های ۱ و ۲

سود آوری

تقلبات
درآمد

درآمد

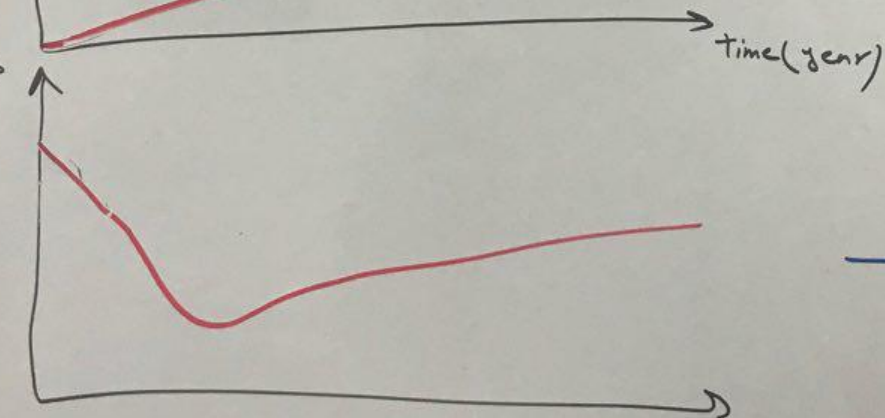

Time (year)

سود + درآمد

داخل هزینه
خارجی هزینه

هزینه داخلی

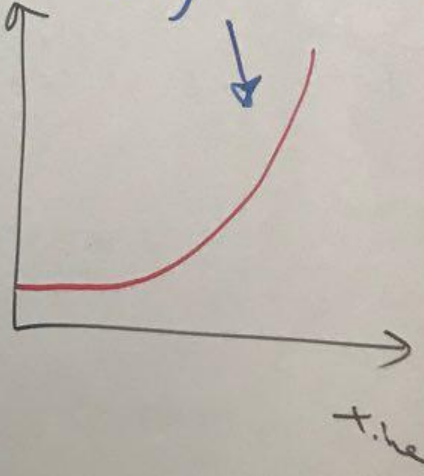

Time (year)

هزینه خارجی

عوارض غیر قابل برگشت

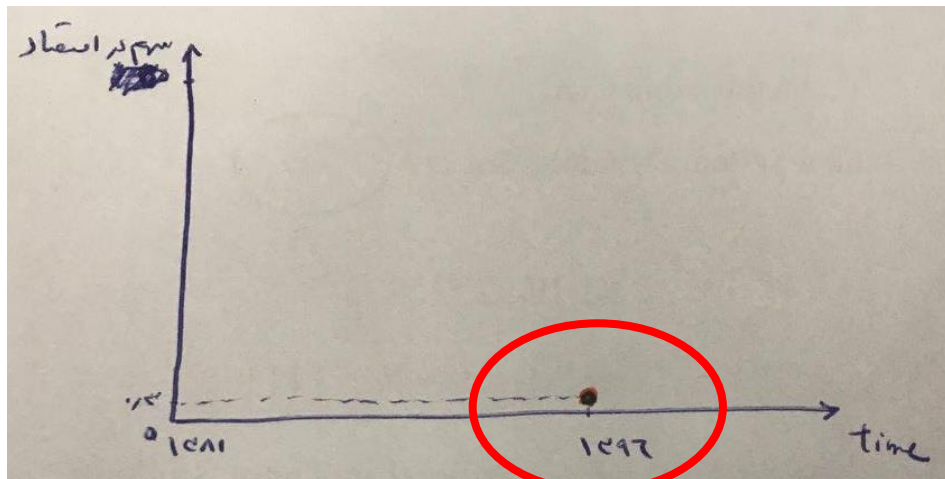
تنگنا

ع.خ.

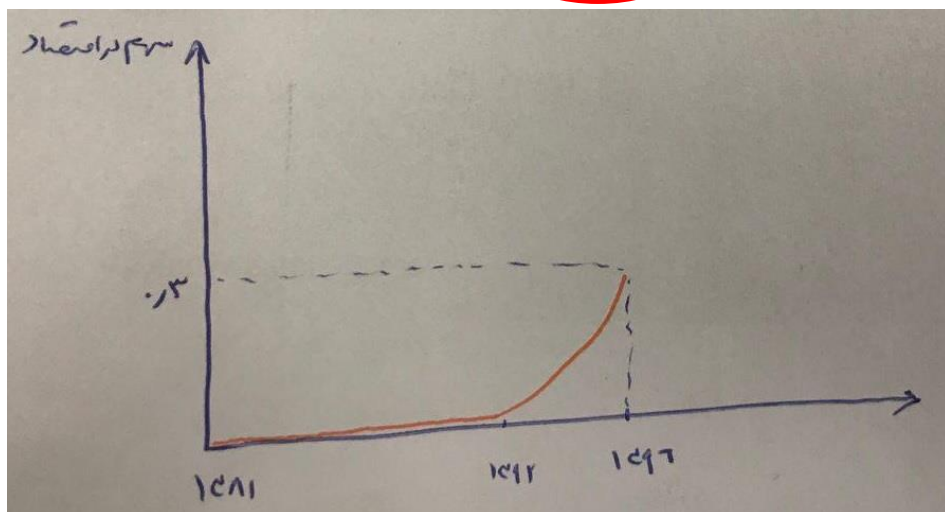

تغییر نوع مسئله در فرایند تعریف مسئله

- تاثیر پارک علم و فناوری در مناسبات توسعه‌ای منطقه‌ای

- مسئله اولیه: چرا سیاست‌های ما عملکرد خوبی را ایجاد نکرده است؟ (مبتنی بر واقعه)

- مسئله بهبود یافته: چگونه سیاست‌های جدید ما این عملکرد خوب را ایجاد کرده است؟ (مبتنی بر مد مرجع)

کار گروهی در تعریف یک مسئله پویا

- تشکیل تیم
- تعیین تم
- تعیین متغیر نشان دهنده
- بازه زمانی
- رفتار در طول زمان متغیر نشان دهنده
- تدوین فرضیه و تعیین سیاست های اهرمی
- تفکیک مد مرجع
- نهایی کردن فرضیه